

Covid-19 Mücadelesi ve Engelli Toplum Web Panel Etkinlik Raporu

Hazırlayan : Prof. Dr. Resa Aydın
Yayınlanma Tarihi: 21.05.2020

Tarih: 15 Mayıs 2020, 14.00-15.40

Yer: Web Panel, Zoom üzerinden online gerçekleştirildi.

Amaç

10-16 Mayıs Engelli Haftası Etkinlikleri kapsamında yeni koronavirüsün (Covid-19) döneminde Türkiye’de alınan önlemler ve sürecin engelliler üzerindeki etkilerinin tartışılması.

İşbirliği Yapılan Kurum/Kuruluşlar

- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri
- Türkiye Sakatlar Konferasyonu Başkanı
- Türkiye Engelliler Konfederasyonu
- Eğitimde Görme Engelliler Derneği Başkanı
-

Katılımcı sayısı: 82 kişi

Katılımcı profili: Üniversite öğrencileri (lisans ve lisans üstü), akademisyenler, kamu kuruluşu, yerel yönetim, sivil toplum ve özel sektör temsilcileri.

Etkinlik Programı

Moderatör:

Prof. Dr. Resa Aydın İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Konuşmacılar:

Dr. Orhan Koç Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Müdürü
Yusuf Çelebi Türkiye Sakatlar Konferasyonu Başkanı
Av. Turan İçli Türkiye Engelliler Konfederasyonu Yönetim Kurulu Üyesi
Emre Taşgın Eğitimde Görme Engelliler Derneği Başkanı

Panel konuları:

- Yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınından en çok etkilenebilecek gruplar arasında olan engelli ve yaşlı toplum için Türkiye’de ne gibi önlemler alındı?
- Yaşlı ve engelli toplum salgından nasıl etkilendi?
- Covid-19 salgınında virüsle mücadele ve tedavide engelli bireylere eşit şartlar sağlanabiliyor mu?
- Uzaktan eğitim sürecinde yükseköğrenimdeki engelli öğrenciler ne gibi sorunlarla karşılaştı?

Etkinliğin Özeti

İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü **Prof. Dr. Resa Aydın**’ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen web panel’de Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye’de engelli ve yaşlı toplum için yapılanlar ve sorunlar tartışıldı. Panelde dört konuşmacı söz aldı.

Prof. Aydın açılış konuşmasında; her yıl 10- 16 Mayıs Engelliler Haftası boyunca Merkez olarak etkinlikler düzenlediklerini belirterek, daha önce katıldıkları bir toplantıda Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı(AÇSHB) Engelli ve Yaşlı Hizmetler(EYH) Müdürlüğünün yürüttüğü hızlı ve etkin program sayesinde, Türkiye’de kurum bakımında olan engelli ve yaşlı bireylerde virüsten etkilenme oranının diğer ülkelere oranla oldukça düşük seyrettiğini öğrendiklerini belirtti. Daha sonra AÇSHB EYH Müdürü Uzm. **Dr. Orhan Koç**’un bu çalışmalardan bahsetmek üzere davet etti.

Dr. Koç konuşmasında önce Türkiye’deki güncel engelli ve yaşlı nüfus verilerini paylaştı. Buna göre:

- Türkiye’deki on kişiden biri 65 yaş ve üzerinde, yaklaşık 7.5 milyon kişi
- Rapora dayalı engelli (%40 ve üzeri engeli olan nüfus)-2.5 milyon kişi
- Kurumsal bakım(özel ve kamu olmak üzere) alan yaşlı 27.500 kişi, engelli 28.000 kişi
- Evde bakım desteği alan (%50 ve üzeri engeli olan ve bakım desteğine gereksinim duyan) 523.000 kişi- 1460TL/ay bakım ödeneği ödenen
- 123 gündüz yaşam merkezi- engelliler için kültürel ve beceri kazandırma faaliyetleri yapılmaktaydı ancak Covid döneminde bunlara ara verildi.

Covid-19 sürecinde Genel Müdürlük olarak yapılanları Dr. Koç şu şekilde özetledi:

- İlk vakadan itibaren günden çok yakın takip edildi
- 7 Ocak’ta eğitimler ve sağlık hizmetleri arttırıldı
- 28 Şubat’ta kuruluşlarda ziyaretler kısıtlandı
- Müdürlükte çalışan personelin hizmete başlamadan önce bulaş riskini azaltıcı önlemler alındı(virüsten etkilenen yakını, vb olanların karantinaya alınması gibi), ciddi bir alt yapı çalışması yapıldı, personelin kişisel koruyucu donanımları ve dezenfektanlar sağlandı
- Kurum bakımında olan engelli ve yaşlılara yakın takiple günde 4 kez ateş takibi, diğer semptomların takibi yapıldı
- 26 Mart’ta personel 7-10 günlük vardiya sistemine geçti, salgının hızı artınca vardiya süresi 7 Nisan’da 14 güne çıkartıldı, buna göre personel 14 gün aralıksız olarak kurumda özveriyle hizmet verdi
- Vardiya değişimlerinde personele PCR yöntemiyle test yapıldı
- Şikayeti olan yaşlı ve engelli kişiler hızlıca hastaneye gönderildi
- Zihinsel ve ruhsal engelli kişilere hastanede kaldıkları sürede refakatçi sağlandı
- Hastaneden çıkan yaşlı ve engelli kişiler için kuruma gelmeden önce izolasyon kurumları oluşturularak, 14 gün orada kalmaları sağlandı, bu süre zarfında bakım ihtiyacı olanlara bakıcı desteği verildi
- Yine hastanede tedavi olduktan sonra gidecek yeri olmayan veya yakınları tarafından bakılmayan kişilerin Sosyal Yardımlaşma Vakıfları tarafından misafirhane veya otel kiralanarak barınmaları ve bakımları sağlandı
- İşitme engelli ve görme engelli bireylerin bilgiye erişimlerini kolaylaştırma çalışmaları yapıldı, kamu kurum ve kuruluşlarında hazırlanan bilgilendirme rehberlerinin erişilebilirliği ile ilgili çalışmalar – Milli Eğitim Bakanlığı EBA TV

müfredatının işaret dili çevirileri ve montajı EYHM tarafından yapılıyor, Sağlık Bakanlığının Bilgilendirme Rehberleri işaret dili tercümeleri(36 adet rehber), COVID kolay okunabilir rehber ve video hazırlandı

- Dünya Sağlık Örgütü ile birlikte ülke raporu hazırlıkları devam ediyor, önümüzdeki günlerde yayınlanacak
- Türkiye’de kurum bakımında olan engelli ve yaşlı bireyler içinde vefat oranı %4 (bu oran diğer ülkelerde yok yüksek, örneğin Kanada’da %80, Fransa’da %50’nin üzerinde)
- Vefa Sosyal Destek Programında engelli ve yaşlı kişilere yönelik sosyal destek verilmektedir
- Pandemi sonrasında psiko-sosyal destek çalışmalarının devamı sağlanacaktır.

İkinci konuşmacı Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı **Yusuf Çelebi** Covid-19 pandemi sürecinde yaşlı ve kronik hastalığı olanların daha çok etkilendiğini belirterek sözlerine başladı. Çelebi konuşmasında özetle şunları söyledi:

- Pandemi sürecinde engellilerin daha az etkilenmesi için yerel yönetimlerin rolü önemlidir
- Virüs süreci avantaja çevrilebilir, sokakların boş olduğu dönemde fiziksel erişilebilirlik için hazırlık yapılabilir
- Yerel yönetimler, fen işleri vb birimler çalışabilir
- Gaziantep ilinde bu çalışmaların başlatıldı (Sayın Çelebi bu ilde yerel yönetimde görev yapmaktadır)
- Engelliler pandemi sonrası ekonomik olarak en çok etkilenecek kesim olacak, şimdiden bunun önlemleri alınmalı
- Engelli bireylerin büyük kısmının maddi olanakları yetersizdir ve internet kullanımı konusunda devlet desteği verilmelidir

Üçüncü konuşmacı Türkiye Engelliler Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi Av. Turan İçli konuşmasında bu süreçte engellilerin sorunlarının katlanarak arttığını üzerinde durdu. Av. İçli konuşmasında özetle şunları belirtti:

- Engelliler ayrımcılık, dışlanma, olanaklardan en az yararlanan dezavantajlı kesimdir
- Sağlık hizmetinde Türkiye’de engellilere ayrımcılık yapılmaması olumludur(İsrail’deki gibi bir durum yaşanmaması sevindirici)
- Pandemi süreci bazı problemleri öne çıkardı: Türkiye çapında engelli haritası bulunmuyor, engellilikle ilgili veriler ayrıştırılmış değil, Aile Bakanlığı tarafından ele alınmalıdır
- Risk durumlarıyla ilgili engellilerle ilgili eylem planı(eylem stratejisi) bulunmadığı ortaya çıkmıştır
- Engellilerin idari izinli sayılması olumlu olmuştur, ama özel sektördeki engelliler ele alınmadı
- Acil tedavi ve ameliyat ihtiyacı olan engelli kişilerin tedavileri aksadı(İşitme engellilerin biyonik kulak, vb acil ameliyatlar)
- Bilgilendirme rehberlerinde işaret dili bulunmamaktadır, hızla telafisi gerekli
- İlk önce vazgeçilen toplum kesimi maalesef engellilerdir, hükümetin özel önlemler alması beklenir, işten çıkarmalarda öncelikle engelliler etkilenebilir, hazırlıklar yapılmalı, önlemler alınmalıdır

- Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin 12. ve 4. maddelerine vurgu yapmak gerekli- sivil toplum katılımı çok önemlidir- bundan sonraki süreç bu konular dikkate alınarak yürütülmelidir.

Dördüncü ve son konuşmacı Eğitimde Görme Engelliler Derneği(EGED) Başkanı Emre Taşgın yüksek öğretimde engellilerin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlarla ilgili olarak iki çalışma sonuçlarından bahsedeceğini, bunlardan ilkinin Türkiye Bilişim Platformu ile birlikte yapılan ve 150 kişinin yanıtladığı anket sonuçları, ikincisinin ise bir gün önce yapılan ve farklı engel gruplarından 53 kişinin katıldığı online toplantının geri bildirimleri olduğunu belirtti. Buna göre Taşgın görüşlerini ve mevcut sorunları şu şekilde özetledi:

- Bu dönemde işitme ve görme engellilerin sorunları öne çıktı
- Canlı ders platformlarındaki görüntü kalitesi nedeniyle dudak okuma problemleri
- Canlı derslerde ve video içeriklerinde işaret dili tercümanı olmaması
- Ders kaynakları sade biçimde sunulmaması
- Canlı ders platformlarına giriş ekranlarında karşılaşılabilen erişilebilirlik sorunları
- Yanıtılan slaytlarda yer alan görsel içeriklerin betimlenmemesi ve kullanılan platformlar aracılığıyla bunlara erişim sağlanamaması
- Uzaktan eğitimi gerçekleştirme noktasında kullanılacak platformların tercihinin öğretim elemanlarının inisiyatifine bırakılması, erişilebilirlik problemlerinin çeşitlenmesine yol açmakta
- Müzik ve Osmanlı Türk.esi gibi derslerde paylaşılan materyallerde karşılaşılan sorunlar
- Sınavlarda sistem üzerinden ek süre kullanımı tanımlaması yapılamadığı söyleniyor.
- Uzaktan eğitim sürecinden önce sınavlarını okuyucu veya teknolojik çözümler tercih etmeden alan engelli öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde daha bireysel çözümlere ihtiyaç duyuyor
- Canlı sınav uygulamaları sistem bakımından erişilebilir olmayabiliyor.
- YÖK üniversitelere uzaktan eğitim tedbirlerinin erişilebilirliği konusunda daha erken uyarı yapabiliirdi.
- Pandemi sürecinde EBA erişilebilirlik çözümleri kazandırılmadı.
- EGED eğitimle ilgili sorunları eğitimci ve öğrencilerle ilgili saha bilgilerini hızlı olarak aktarabilen bir dernek
- Cumhurbaşkanımız 2020 yılını Erişilebilirlik Yılı ilan etti, pandemi süreci bize bilgiye erişim tedbirleri alındığında birçok kişinin bağımsız olabileceğini gösterdi.
- Bu yüzden bilgiye erişimin yaptırım haline gelmesi, izlenmesi ve denetlenmesi için mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.

Konuşmacı sunumlarının ardından katılımcı geri bildirim ve görüşleri paylaşıldı.

Fotoğraflar

Prof.Dr.Resa Aydın açılış konuşmasını yapıyor

**Dr.M.Fatih Kaplan,Candan Zülfikar,Neşe Aslan(İşaret dili tercümanlığı yapıyor)
Sibel Erenel**

Orhan Koç konuşmasını gerçekleştiriyor

Prof.Dr.Resa Aydın,Yusuf Çelebi Serkan Erol

Prof.Dr.Resa Aydın,Yusuf Çelebi,Tayyar Kuz

Emre Taşgın,Hatice Büyüktaş,Turhan İçli,İlgin Aydınöğlü

Emre Taşgın,Serkan Erol,Turhan İçli,İlgin Aydınöğlü

Prof.Dr.Resa Aydın,Yusuf Çelebi,Neşe Aslan(İşaret dili tercümanlığı yapıyor)

Mehtap Kara,Emre Taşgın,Prof.Dr.Kıymet İkbal,DMD Psikolojik Destek Temsilcisi

Emre Taşgin,Turhan İçli, Hatice Bütüktaş,Ilgın Aydınoğlu

Orhan Koç,Mehtap Kara,Prof.Dr.Resa Aydın,Bennur Karaburun

Etkinlik Kaydını You Tube Kanalımızdan izleyebilirsiniz.

YouTube Linki: <https://www.youtube.com/watch?v=a3hZw3cGK0M>